

ПРОБЛЕМИ АМОРТИЗАЦІЇ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ

**РАБЕНКО Дарія, здобувачка вищої освіти
спеціальність 071 Облік і оподаткування
Луцький національний технічний університет**

Анотація: розглянуто проблеми амортизації основних засобів, які займають провідне місце в структурі активів підприємств та визначають безперервність їх діяльності. Проаналізовано особливості нарахування амортизації згідно з НП(С)БО 7 «Основні засоби» та зазначено, що на практиці вона часто не відповідає реальному зносу активів. Окреслено історичні аспекти розвитку амортизаційної політики, сучасні труднощі вибору методу амортизації, визначення строку корисного використання та вплив інфляції й морального старіння техніки. Встановлено, що відсутність чіткої державної амортизаційної політики та несвоєчасна переоцінка активів призводять до викривлення фінансових результатів. Запропоновано напрями вдосконалення методики амортизації, зокрема адаптацію її до економічних умов, оптимізацію податкового навантаження та удосконалення класифікації основних засобів.

Ключові слова: основні засоби, амортизація, НП(С)БО 7, методи амортизації, строк корисного використання, переоцінка, фінансова звітність.

Основні засоби займають провідне місце в структурі активів підприємства та забезпечують безперервність його діяльності. Вартість цих активів поступово переноситься на витрати шляхом нарахування амортизації, порядок якої регламентує НП(С)БО 7 «Основні засоби»[1]. Амортизація є одним із ключових елементів формування собівартості продукції, однак на практиці її нарахування часто не відображає реального зносу основних засобів. Більшість підприємств обирають прямолінійний метод амортизації через його простоту, хоча він не завжди відповідає фактичному споживанню ресурсів. Визначення строку корисного використання основних засобів залишається проблематичним через інфляцію, воєнний стан та швидке моральне старіння техніки. Відсутність своєчасної переоцінки, складність та вартість її проведення, призводить до викривлення залишкової вартості та фінансових результатів. Вирішення проблем амортизації сприятиме підвищенню достовірності фінансової звітності та забезпеченню прозорості діяльності підприємств .

Вперше питання норм амортизації як частини первісної вартості прозвучало у 1884 р. у книзі Ю. Матесона «Амортизація фабрик» (м. Лондон). У книзі досліджується тема амортизації фабричних будівель і машин, а також як точно оцінити ці активи в бухгалтерському обліку та фінансових звітах. Метісон

надає детальний аналіз різних факторів, які сприяють амортизації заводів, включаючи знос, старіння та зміни в технології. У книзі також розглядаються різні методи розрахунку амортизації, зокрема автор запропонував робити періодичні відрахування за заздалегідь розробленими нормами амортизації. Це видання започаткувало розвиток ідеї прискореної амортизації. Вперше її почали застосовувати у країнах Америки та Західної Європи у 40-60-х роках, зокрема у Сполучних Штатах Америки в 1942 році, у Німеччині (ФРН) у 1948 році, у Франції та Великобританії відповідно з 1960 та 1962 років [2].

Метод амортизації обирають індивідуально для кожного об'єкта основних засобів з урахуванням очікуваного способу отримання економічних вигід від його використання. Якщо ж спосіб отримання економічних вигід змінився, метод амортизації об'єкта основних засобів переглядають (п. 28 НП(С)БО 7). Раніше стандарт не уточнював, на яку саме дату проводити перегляд методу амортизації. Наказ № 148 вносить ясність до п. 28 НП(С)БО 7: метод амортизації об'єкта основних засобів переглядається на кінець звітного року у разі зміни очікуваного способу отримання економічних вигод від його використання. Нарахування амортизації за новим методом починається з місяця, наступного за місяцем прийняття рішення про зміну методу амортизації [3].

Застосування оптимального методу амортизації є одним із елементів оптимізації податкового тягаря підприємства. Проте, наразі, в Україні існує відсутність цілеспрямованої амортизаційної політики з боку держави. Крім того, не запропоновані концепції відновлення фінансових ресурсів, їх ефективного використання та накопичення. Як наслідок, більшість вітчизняних суб'єктів господарювання вважають амортизаційну політику як другорядну. Одним із шляхів вирішення проблем обліку основних засобів є розробка методології нарахування амортизації об'єктів основних засобів виробничого призначення на підприємстві у випадку їх тимчасового не використання (модернізація, реконструкція, добудова, дообладнання, консервація) та вдосконалення класифікації основних засобів шляхом вилучення з їх складу в окрему групу інших необоротних матеріальних активів із розробкою відповідного НП(С)БО

щодо їх обліку внаслідок того, що їх сума не ураховується під час визначення податкових різниць при коригуванні фінансового результату до оподаткування, а їх застосування, на відміну від міжнародної практики обліку, є характерним для вітчизняної практики обліку та оподаткування.

Амортизація основних засобів є складним та багатогранним процесом, від правильності якого залежить достовірність фінансової звітності підприємства. Основними проблемами залишаються вибір адекватного методу амортизації, визначення строку корисного використання активів та відсутність чіткої державної амортизаційної політики. Недосконалість регламентації та невчасна переоцінка призводять до викривлення вартості активів і фінансових результатів. Тому вдосконалення методики амортизації та адаптація її до сучасних економічних умов є необхідною передумовою підвищення ефективності управління підприємствами.

Література:

1. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 7 «Основні засоби». URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0288-00#Text> (дата звернення: 24.09.2025).
2. Збірник тез. Луцьк, 25 травня 2024 року. Сичук С.М. с. 200-203
3. Китайчук Т. Г., Копчикова І. В. Бухгалтерський облік : навчальний посібник. Київ : Центр учбової літератури, 2021. 312 с.
4. Буркова Л. А., Зволь В. О. Проблемні аспекти обліку основних засобів та напрями їх вирішення. Економіка та держава. 2022. № 11. С. 45–49.

Annotation:

The article discusses the problems of depreciation of fixed assets, which occupy a leading place in the structure of enterprises' assets and determine the continuity of their activities. The peculiarities of depreciation calculation in accordance with PAS 7 "Fixed Assets" are analyzed, and it is noted that in practice it often does not correspond to the actual wear and tear of assets. The historical aspects of the development of depreciation policy, the current difficulties in choosing a depreciation method, determining the useful life, and the impact of inflation and obsolescence of equipment are outlined. It has been established that the lack of a clear state depreciation policy and untimely revaluation of assets lead to distortion of financial results. Directions for improving the depreciation methodology are proposed, in particular, its adaptation to economic conditions, optimization of the tax burden, and improvement of the classification of fixed assets.

Key words: *fixed assets, depreciation, depreciation methods, useful life, revaluation, depreciation policy, financial reporting.*

**Науковий керівник – ЧУДОВЕЦЬ Віталій,
к.е.н. доцент кафедри обліку і аудиту,
Луцький національний технічний університет,
м. Луцьк**